

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 14.10.2020 г.
COM(2020) 667 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Стратегия за устойчивост в областта на химикалите
Към нетоксична околна среда**

{SWD(2020) 225 final} - {SWD(2020) 247 final} - {SWD(2020) 248 final} -
{SWD(2020) 249 final} - {SWD(2020) 250 final} - {SWD(2020) 251 final}

1. УСТОЙЧИВИ ХИМИКАЛИ ЗА ЕКОЛОГИЧЕН И ЦИФРОВ ПРЕХОД

Европейският зелен пакт¹ – новата стратегия на Европейския съюз за растеж – даде тласък на ЕС да се превърне в устойчива и неутрална по отношение на климата и кръгова икономика до 2050 г. В него бе заложена и цел за по-добра защита на човешкото здраве и околната среда като част от амбициозен подход за справяне със замърсяването от всички източници и преминаване към нетоксична околна среда. **Химикалите са навсякъде около нас и играят основна роля в повечето ни дейности**, тъй като те са част от почти всяко устройство, което използваме, за да осигурим благосъстоянието си, да защитим здравето и сигурността си и да посрещнем новите предизвикателства чрез иновации. Химикалите са и градивният елемент на нисковъглеродните технологии, материали и продукти с нулево замърсяване и с ефективно използване на енергията и ресурсите. Подобряването на капацитета за инвестиции и иновации на химическата промишленост за осигуряване на безопасни и устойчиви химикали ще бъде от жизненоважно значение за предлагането на нови решения и за подпомагането както на **екологичния, така и на цифровия преход на нашата икономика и общество**.

От друга страна **химикалите с опасни свойства** могат да навредят на човешкото здраве и околната среда. Въпреки че не всички опасни химикали пораждаят едни и същи опасения, някои химикали причиняват рак, засягат имунната, дихателната, ендокринната, репродуктивната и сърдечносъдовата система, отслабват устойчивостта на хората и способността им да реагират на ваксини² и повишават уязвимостта към болести³.

Следователно излагането на тези вредни химикали е заплаха за човешкото здраве. Освен това химическото замърсяване е сред основните фактори, които излагат на риск⁴ Земята, оказват въздействие и засилват глобалните кризи като изменението на климата, влошаването на състоянието на екосистемите и загубата на биологично разнообразие⁵. Новите химикали и материали трябва по своята същност да бъдат безопасни и устойчиви, от производството си до края на жизнения си цикъл, а новите производствени процеси и технологии трябва да бъдат разработени по такъв начин, че да позволят прехода на химическата промишленост към неутралност по отношение на климата.

ЕС вече разполага с една от най-всеобхватните и защитни регулаторни рамки за химикалите и с най-напредничавите познания като цяло. Тази регулаторна рамка

¹ [COM\(2019\) 640](#).

² Вещества като PFOS и PFOA се свързват с отслабена реакция с антитела на ваксини; ЕОБХ, [Научно становище относно PFAS](#).

³ [Linking pollution and infectious disease](#) (Връзка между замърсяването и заразните болести), C&en, 2019 г.; [Environmental toxins impair immune system over multiple generations](#) (Токсините в околната среда причиняват нарушения в имунната система в продължение на няколко поколения), Science Daily, 2 октомври 2019 г.

⁴ J. Rockström и колектив, „Planetary Boundaries: Exploring the Safe Operating Space for Humanity, Ecology and Society (Ограниченията на планетата: сигурно пространство за човечеството, околната среда и обществото)“, *Ecology and Society*, 2009 г.

⁵ Примерите включват отрицателни въздействия върху опрашителите, насекомите, водните екосистеми и популациите от птици.

все повече се превръща в модел за стандарти за безопасност в световен мащаб⁶. Безспорно ЕС успя да създаде ефективно функциониращ вътрешен пазар на химикали, да намали рисковете за хората и околната среда, породени от определени опасни химикали, като например канцерогените⁷ и тежките метали⁸, и да осигури предсказуема законодателна рамка за дейността на предприятията.

⁶ A. Bradford, The Brussels effect (Брюкселски ефект), 2020 г.

⁷ Смята се, че през последните 20 години в ЕС са били предотвратени 1 милиона нови случая на рак; [SWD\(2019\)199](#).

⁸ В това число живак, кадмий и арсен, [SWD\(2019\)199](#).

Факти и цифри за химикалите, химическата промишленост⁹ и законодателството в областта на химикалите

- През 2018 г. световните продажби на химикали са възлизали на 3347 милиарда евро, а Европа е била вторият по големина производител (с 16,9 % дял от продажбите), въпреки че през последните 20 години този дял е намалял наполовина и прогнозите предвиждат допълнителен спад до 2030 г. и преминаване от втора към трета позиция.
- Химическата промишленост е четвъртата по големина промишленост в ЕС — тя наброява 30 000 дружества, 95 % от които са МСП, осигуряващи пряко заетост на около 1,2 милиона души и косвено — на 3,6 милиона.
- ЕС разполага с всеобхватна рамка, включваща приблизително 40 законодателни инструмента, в това число Регламента относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)¹⁰, Регламента относно класифицирането, етикетирването и опаковането на вещества и смеси (CLP)¹¹ и, наред с много други, законодателството относно безопасността на детските играчки, козметичните продукти, биоцидите, продуктите за растителна защита, храните, канцерогените на работното място, както и законодателството за защита на околната среда.
- Изследванията в областта на човешкия биомониторинг в ЕС сочат нарастващ брой различни опасни химикали в човешката кръв и телесната тъкан, включително някои пестициди, биоциди, фармацевтични продукти, тежки метали, пластификатори и забавители на горенето¹². Комбинираната пренатална експозиция на различни химикали доведе до намаляване на растежа на плода и до по-ниска раждаемост¹³.
- 84 % от европейците се тревожат за въздействието на химикалите, съдържащи се в продуктите за ежедневна употреба, върху тяхното здраве, а 90 % са обезпокоени от въздействието им върху околната среда¹⁴.

Въпреки това, с оглед разработването и разпространението на устойчиви химикали, които ще позволят осъществяването на екологичния и цифровия преход, и с цел опазването на околната среда и човешкото здраве, особено на уязвимите групи от населението¹⁵, **иновациите за екологичния преход на химическата промишленост и нейните вериги за създаване на стойност трябва да бъдат подобрени и**

⁹ Европейски съвет по химическа промишленост (CEFIC), [Facts and Figures Report](#) (Доклад „Факти и цифри“), 2020 г.

¹⁰ Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали, *ОВ L 396, 30.12.2006 г.*

¹¹ Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, етикетирването и опаковането на вещества и смеси, *ОВ L 353, 31.12.2008 г.*

¹² Европейска комисия, [Study for the Strategy for the Non-Toxic Environment](#) (Проучване за стратегията за нетоксична околна среда), стр. 123.

¹³ Пак там.

¹⁴ Евростат, [Евробарометър](#), 2020 г.

¹⁵ За обхвата на настоящата стратегия уязвими групи са онези групи от населението, които са по-уязвими на експозицията на химикали, тъй като по различни причини имат по-висока чувствителност или по-нисък праг за настъпване на последици за здравето, изложени са в по-голяма степен или е по-вероятно да бъдат изложени, или имат намалена способност да се защитят. Уязвимите групи обикновено включват бременни жени и кърмачки, неродени деца, бебета и деца, възрастни хора, както и работници и жители, изложени на висока и/или дългосрочна експозиция на химикали.

съществуващата политика на ЕС в областта на химикалите трябва да се развива и да отговаря по по-бърз и ефикасен начин на предизвикателствата, породени от опасните химикали. Това означава да се направи така, че всички химикали да се използват по по-безопасен и устойчив начин, да се сведе до минимум употребата на химикали, които имат хроничен ефект върху човешкото здраве и околната среда — вещества, пораждащи безпокойство¹⁶, и те да се заменят с други, доколкото това е възможно, и постепенно да се прекрати употребата на най-вредните от тях за несъществени приложения в обществото, по-специално в потребителските продукти.

Една по-съгласувана, предвидима и солидна регулаторна рамка, съчетана с нерегулаторни стимули, ще насърчава необходимите иновации, ще осигури по-голяма защита, като същевременно ще повиши конкурентоспособността на европейската химическа промишленост и нейните вериги за създаване на стойност. За да се осигури равнопоставеност между заинтересованите лица от държави от ЕС и тези извън него, ЕС трябва да гарантира **пълното прилагане** на своите правила относно химикалите както на своята територия, така и по границите си, и да ги популяризира като златен стандарт в световен мащаб, в съответствие с нашите международни ангажименти.

Пандемията от COVID-19 не само засили спешната необходимост от опазване на здравето на хората и планетата, но и ни накара да си дадем сметка, че за някои химикали от ключово значение, като например тези за производството на фармацевтични продукти, производството и веригите на доставки стават все по-сложни и глобализирани. ЕС трябва да засили своята отворена стратегическа автономност с **устойчиви вериги за създаване на стойност** и да диверсифицира устойчивото снабдяване с химикалите от съществено значение за нашето здраве и за постигането на неутрална по отношение на климата и кръгова икономика.

Настоящата стратегия набелязва областите, в които Комисията иска да постигне голям напредък, в **тясно сътрудничество със заинтересованите страни** за прецизиране на тези цели като част от стриктните процедури за оценка на въздействието въз основа на събраните до момента многобройни данни относно ефективността на съществуващото законодателство¹⁷. Комисията ще проведе кръгла маса на високо равнище с представители на промишлеността, в това число и МСП, науката и гражданското общество, за да осъществи целите на стратегията в диалог със съответните участници и заинтересовани страни. Предвижда се обсъжданията на кръглата маса да се съсредоточат по-специално върху начините за по-ефикасно и ефективно функциониране на законодателството в областта на химикалите и начините за насърчаване на разработването и внедряването на иновативни безопасни и устойчиви химикали в различните сектори.

¹⁶ Те включват, в контекста на настоящата стратегия и свързаните с нея действия, предимно веществата, свързани с кръговата икономика — онези, които имат хроничен ефект върху човешкото здраве или околната среда (списък на кандидатите в Регламента REACH и приложение VI към Регламент CLP), но и вещества, които възпрепятстват рециклирането на безопасни и висококачествени вторични суровини.

¹⁷ Тук са включени последните проверки за пригодност и оценки на законодателството на ЕС в областта на химикалите.

2. КЪМ НЕТОКСИЧНА ОКОЛНА СРЕДА: НОВА ДЪЛГОСРОЧНА ВИЗИЯ ЗА ПОЛИТИКАТА НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ХИМИКАЛИТЕ

Почти 20 години след първия стратегически подход към управлението на химикалите в Европа¹⁸ настъпи моментът да се очертае **нова дългосрочна визия за политиката на ЕС в областта на химикалите**. В съответствие с Европейския зелен пакт стратегията се стреми към нетоксична околна среда, в която **химикалите се произвеждат и използват по начин, който оптимизира приноса им за обществото, в това число осъществяването на екологичния и цифровия преход, като същевременно предотвратява вредите** за планетата и за настоящите и бъдещите поколения. Тя предвижда промишлеността на ЕС да се превърне в **конкурентоспособен в световен мащаб участник** в производството и употребата на **безопасни и устойчиви химикали**. Стратегията предлага ясна пътна карта и график за преобразуването на промишлеността с цел привличане на инвестиции в безопасни и устойчиви продукти и производствени методи.

Фигура: Йерархия на нетоксичността — нова йерархия в управлението на химикалите

Настоящата стратегия чертае пътя към постигането на тази визия чрез действия за подкрепа на иновациите за безопасни и устойчиви химикали, за подобряване на защитата на човешкото здраве и околната среда, за опростяване и укрепване на правната рамка за химикалите, за изграждане на всеобхватна база от знания в подкрепа на разработването на основани на факти политики и за даване на пример за добро управление на химикалите като цяло.

2.1. Иновации за безопасни и устойчиви химикали в ЕС

Преходът към химикали, които са **безопасни и устойчиви още при проектирането си**, е не само неотложна потребност за обществото, но и голяма икономическа възможност, както и ключов елемент от възстановяването на ЕС от кризата с COVID-19. Като се имат предвид тенденциите в световното производство на химикали, това е възможност за химическата промишленост на ЕС да възвърне конкурентоспособността си, като продължи да разработва безопасни и устойчиви химикали и да предлага

¹⁸ [COM\(2001\) 88](#).

устойчиви решения във всички сектори, по-специално за строителни материали, текстил, мобилност с ниски въглеродни емисии, акумулаторни батерии, вятърни турбини и възобновяеми енергийни източници. В предложението на Комисията за Next Generation EU и в неговия Механизъм за възстановяване и устойчивост се предвижда държавите — членки на ЕС, да инвестират в проекти, които улесняват екологичния и цифровия преход на промишлените сектори на ЕС, в това число и на химическия сектор, и да насърчават конкурентоспособността на устойчивата промишленост на ЕС. Преходът към устойчиви химикали ще отчита и социално-икономическите последици, включително въздействието върху заетостта на конкретни региони, сектори и работници.

2.1.1. Насърчаване на безопасни и устойчиви химикали още при проектирането

Европа разполага с водещи дружества и с научния и техническия капацитет да ръководи прехода към **безопасен и устойчив подход**¹⁹ към химикалите още при **тяхното проектиране**. Регулаторните и пазарните инициативи до голяма степен са установени, но замяната на повечето вредни вещества не се е осъществила с очакваните темпове²⁰ и водещите дружества все още се сблъскват с големи икономически и технически пречки²¹. Този преход се нуждае от **по-силна политика и финансова подкрепа**, както и от консултации и помощ, по-специално за МСП, и изисква съгласувани усилия от всички: органи, предприятия, инвеститори и изследователи.

Необходимо е да се използват регулаторни инструменти²², за да се **стимулира и насърчава** производството и употребата на безопасни и устойчиви химикали. Особено важно е промишлеността да бъде стимулирана да отдава приоритет на иновациите, насочени към замяна на веществата, пораждащи безпокойство²³, доколкото това е възможно. Преминването към безопасни и устойчиви още при проектирането химикали, включително устойчиви химикали на биологична основа²⁴, и инвестирането в намиране на алтернативи на веществата, пораждащи безпокойство, е от решаващо значение за човешкото здраве и околната среда, както и важна предпоставка за постигане на чиста кръгова икономика.

¹⁹ На този етап безопасният и устойчив подход още при проектирането може да бъде определен като предпазарен подход към химикалите, насочен към осигуряване на функция (или услуга), като същевременно се избягват обеми и химични свойства, които могат да бъдат вредни за човешкото здраве или околната среда, по-специално групи химикали, които е вероятно да са (еко)токсични, устойчиви, биоакмулиращи или мобилни. Цялостната устойчивост следва да се гарантира чрез свеждане до минимум на екологичния отпечатък на химикалите, по-специално върху изменението на климата, използването на ресурсите, екосистемите и биологичното разнообразие от гледна точка на жизнения цикъл.

²⁰ Евростат, [Chemicals production and consumption statistics](#) (Статистически данни за производството и потреблението на химикали), 2020 г.

²¹ Wood and Lowell Center for Sustainable Production, Доклад за Европейската комисия [Chemicals innovation action agenda](#) (Иновативна програма за действие за химикали), 2019 г.

²² Съгласно Регламента REACH, в съответствие с прегледа на Регламента REACH, [COM\(2018\)0116, действие 5](#), и други законодателни актове, като Регламента относно екомаркировката, Директивата за екодизайна и Директивата относно емисиите от промишлеността.

²³ Вж. бележка под линия 16.

²⁴ В съответствие със стратегията за биоикономиката, COM(2018) 673; екологичната устойчивост на химикалите на биологична основа следва да бъде доказана от гледна точка на целия жизнен цикъл.

БЕЗОПАСНОСТ И УСТОЙЧИВОСТ ОЩЕ ПРИ ПРОЕКТИРАНЕТО

Комисията ще:

- разработи **критерии на ЕС за безопасност и устойчивост още при проектирането**;
- създаде **мрежа за подкрепа на безопасността и устойчивостта още при проектирането в целия ЕС** с цел насърчаване на сътрудничеството и споделянето на информация между секторите и по веригата за създаване на стойност и предоставяне на технически експертен опит във връзка с алтернативните решения;
- осигури **разработването, пускането на пазара, внедряването и усвояването на безопасни и устойчиви още при проектирането** вещества, материали и продукти чрез финансова подкрепа²⁵, по-специално за МСП, по линия на „Хоризонт Европа“, политиката на сближаване, програмата LIFE, други съответни инструменти на ЕС за финансиране и инвестиции и публично-частни партньорства;
- набележи и проучи несъответствията и пропуските в **уменията по отношение на безопасността и устойчивостта още при проектирането** и ще гарантира подходящи умения на всички равнища — включително в професионалното и висшето образование, научно-изследователската дейност, промишлеността и между регулаторите;
- установи, в тясно сътрудничество със заинтересованите страни, **ключови показатели за ефективност** за измерване на прехода на промишлеността към производство на безопасни и устойчиви химикали;
- гарантира, че **законодателството относно емисиите от промишлеността** насърчава използването на по-безопасни химикали от промишлеността в ЕС, като изисква оценки на риска на място и като ограничава употребата на вещества, пораждащи сериозно безпокойство.

2.1.2. Постигане на безопасни продукти и нетоксични цикли на материалите

В условията на чиста кръгова икономика от съществено значение е да се стимулира производството и използването на **вторични суровини** и да се гарантира, че както първичните, така и вторичните материали и продукти са винаги безопасни. Наскоро приетият план за действие относно кръговата икономика²⁶ показва, че това изисква комбинация от действия нагоре по веригата, за да се гарантира, че продуктите са безопасни и устойчиви още при проектирането, и надолу по веригата — за да се повиши безопасността на рециклираните материали и продукти и доверието в тях. Въпреки това създаването на добре функциониращ пазар за вторични суровини и преходът към по-безопасни материали и продукти отбеляза забавяне поради редица причини, по-специално **липсата на адекватна информация относно съдържанието на химикали** в продуктите²⁷. Поради това потребителите, участниците във веригата за

²⁵ При спазване на правилата за държавната помощ.

²⁶ [COM\(2020\) 98](#).

²⁷ [COM\(2018\) 32](#).

създаване на стойност, както и операторите в областта на отпадъците, не могат да направят информиран избор.

За да се премине към нетоксични цикли на материалите и чисто рециклиране и да се гарантира, че **„Рециклирано в ЕС“** ще се превърне в база за сравнение на световно равнище, е необходимо да се гарантира, че **веществата, пораждащи безпокойство, в продуктите и рециклираните материали** са сведени до минимум. По принцип за първичните и рециклираните материали следва да се прилага една и съща гранична стойност за опасните вещества. Въпреки това при изключителни обстоятелства може да е необходима дерогация от този принцип. Това може да се наложи при условие, че използването на рециклирания материал е ограничено до точно определени приложения, при които няма отрицателно въздействие върху здравето на потребителите и околната среда и когато използването на рециклиран материал в сравнение с първичен материал е оправдано въз основа на анализ за всеки отделен случай.

Регулаторните действия трябва да вървят ръка за ръка с увеличаването на инвестициите в **иновативни технологии** за справяне с наличието на **използвани в миналото вещества в потоците от отпадъци**, което от своя страна би могло да позволи рециклирането на повече отпадъци²⁸. Това е особено важно за някои пластмаси и текстил. За тази цел ще трябва да бъдат разработени устойчиви иновации и технологии. Технологии като химическото рециклиране също биха могли да играят роля, но само ако гарантират цялостни положителни резултати в областта на околната среда и климата от гледна точка на целия жизнен цикъл.

НЕТОКСИЧНИ ЦИКЛИ НА МАТЕРИАЛИТЕ

Комисията ще:

- сведе до минимум **наличието на вещества, пораждащи безпокойство, в продуктите** чрез въвеждане на изисквания, включително като част от Инициативата за политика за устойчиви продукти, като се дава приоритет на онези категории продукти, които засягат уязвимите групи от населението, както и на тези с най-голям потенциал за кръговия модел, като текстил, опаковки, включително опаковки за храни, мебели, електроника и ИКТ и продукти в областта на строителството и сградите;
- гарантира наличието на **информация за съдържанието на химикали и безопасната употреба** чрез въвеждане на изисквания за предоставяне на информация в контекста на Инициативата за политика за устойчиви продукти и проследяване на наличието на вещества, пораждащи безпокойство, през жизнения цикъл на материалите и продуктите²⁹;
- гарантира, че **разрешенията и дерогациите** от ограниченията за рециклирани

²⁸ Пак там.

²⁹ По-специално, въз основа на базата данни SCIP на ECHA, текущата работа по прегледа на Регламента REACH (действие 3), [COM\(2018\)0116](#) и разработването на продуктови паспорти.

материали съгласно Регламента REACH са изключителни и обосновани;

- подпомогне **инвестициите в устойчиви иновации**³⁰, които могат да отстранят опасните вещества от потоците отпадъци, да увеличат безопасното рециклиране и да намалят износа на отпадъци, по-специално пластмаси и текстил;
- разработи **методологии за оценка на химическия риск**, които отчитат целия жизнен цикъл на веществата, материалите и продуктите.

³⁰ Като се вземат предвид правилата за държавната помощ.

2.1.3. Екологизиране и цифровизиране на производството на химикали

Производството на химикали е един от най-замърсяващите, енергоемки сектори с висок разход на ресурси и е тясно свързан с други енергоемки сектори и процеси. Въпреки че европейската химическа промишленост вече е инвестирала в подобрени производствени обекти, екологичният и цифровият преход все още налагат значителни инвестиции за сектора³¹. **Новите и по-чисти промишлени процеси и технологии** биха спомогнали не само за намаляване на екологичния отпечатък на производството на химикали, но и за намаляване на разходите, подобряване на пазарната готовност и за създаване на нови пазари за европейската устойчива химическа промишленост.

Енергийната ефективност трябва да бъде приоритет в съответствие с амбицията на Европейския зелен пакт, а горивата като водород от възобновяеми източници и устойчиво произведен биометан биха могли да играят решаваща роля за устойчивостта на енергийните източници³². **Цифровите технологии**, като например интернет на нещата, големите информационни масиви, изкуственият интелект, интелигентните датчици и роботиката, също могат да играят важна роля за екологизирането на производствените процеси. Освен това **иновациите в областта на химикалите** могат да доведат до устойчиви решения в различните сектори, което ще позволи да се намали цялостният отпечатък на производствените процеси върху околната среда.

Освен ролята, която играят технологиите, **иновациите в бизнес моделите** могат да бъдат важен двигател за екологичния преход на промишлеността, която произвежда и използва химикали. Следва да се проучат и стимулират възможностите за преминаване от традиционно производство и употреба на химикали към подход, основан на **химикалите като услуга**³³. Подобни иновации биха могли да оптимизират използването на експертен опит и да гарантират ефективно използване на ресурсите през целия жизнен цикъл, както и да насърчат ориентираните към местните условия иновации и участието на МСП. Тези промени ще бъдат съпроводени от таксономията на ЕС на устойчивите финанси³⁴, за да се подпомогне насочването на средствата към производството и употребата на екологично устойчиви химикали.

³¹ ЕАОС, [Industrial pollution in Europe](#) (Промисленото замърсяване в Европа); [State of the environment and outlook report](#) (Доклад за състоянието на околната среда в Европа и перспективите), 2020 г.

³² Водородната стратегия за неутрална по отношение на климата Европа подчертава необходимостта от мерки за подкрепа на търсенето и от внедряване на водорода от възобновяеми източници в специфични сектори на крайното потребление, като например химическия сектор. Възможността за такива квоти или минимални дялове може да бъде разгледана и за други възобновяеми горива, като например биометан. [COM\(2020\) 301](#).

³³ Понятието „химикалите като услуга“ включва лизинг на химикали, както и лизинг на услуги като логистика, разработване на специфични химически процеси и приложения и управление на отпадъците.

³⁴ Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088. Комисията ще приеме делегирани актове за определяне на техническите критерии за проверка на това как и кога икономическите дейности могат да бъдат определени като екологично устойчиви.

ИНОВАЦИИ В ПРОМИШЛЕНОТО ПРОИЗВОДСТВО

Чрез своите финансови инструменти и програми за научни изследвания и иновации³⁵ Комисията ще подкрепя:

- научноизследователска и развойна дейност в областта на **авангардните материали** за приложения в секторите на енергетиката, строителството, мобилността, здравеопазването, селското стопанство и електрониката с цел осъществяване на екологичния и цифровия преход;
- изследване, разработване и внедряване на **нисковъглеродни процеси за производство на химикали и материали със слабо въздействие върху околната среда**;
- изследване и разработване на **иновативни бизнес модели**, като например бизнес модел, основан на резултатите, за да се гарантира по-ефективно използване на химикали и други ресурси и свеждане до минимум на отпадъците и емисиите;
- **преквалификация и повишаване на квалификацията на работната ръка**, заета в производството и употребата на химикали за осъществяване на екологичния и цифровия преход;
- **достъп до рисково финансиране**, по-специално за МСП и стартиращите предприятия;
- разработване и внедряване на инфраструктура, позволяваща да се премине към **използване, пренос и съхранение на електроенергия** от възобновяеми/неутрални по отношение на въглеродните емисии енергийни източници за производството на химикали;
- увеличаване на **сегашния темп на внедряване на наличните технологии** като интернет на нещата, големите информационни масиви, изкуствения интелект, автоматизацията, интелигентните датчици и роботиката за производствени цели.

2.1.4. Укрепване на отворената стратегическа автономност на ЕС

През последните десетилетия производството и веригите на доставки за **някои химикали от ключово значение**, например суровини, междинни продукти, активни фармацевтични съставки, стават все по-сложни и глобализирани. По време на пандемията от COVID-19 стана ясно, че **ограниченият брой доставчици** на някои химикали, използвани в основни приложения в обществото, може да крие риск, например по отношение на наличността на лекарства и на способността на ЕС да **реагира на здравни кризи**. Устойчивостта на ЕС на смущения в доставките е от решаващо значение не само за гарантиране на наличността на химикали, използвани в приложения в здравеопазването, но и за постигане на **общите цели за устойчивост, заложи в Европейския зелен пакт**, включително технологии за неутралност по

³⁵ Европейските структурни и инвестиционни фондове, Механизма за справедлив преход, InvestEU, Механизма за стратегически инвестиции, REACT-EU, „Хоризонт Европа“ и програмата „Цифрова Европа“;

отношение на климата, като акумулаторни батерии, вятърни турбини и фотоволтаични елементи, за кръговост на чистите материали и за амбицията за нулево замърсяване.

За да се постигне по-високо равнище на устойчивост на икономиката и системите на здравеопазване, трябва да се осигури просперитетът на съществуващия капацитет за химическо производство в ЕС, да се осигурят достатъчно диверсифицирани източници на доставки, по-добре да се управлява рискът от прекъсване на доставките на всички равнища, да се натрупват стратегически резерви и запаси, както и да се осигурят механизми, които да гарантират, че в случай на криза веригите на доставки могат да продължат да функционират, без да бъдат засегнати от нея.

УКРЕПВАНЕ НА ОТВОРЕНАТА СТРАТЕГИЧЕСКА АВТОНОМНОСТ НА ЕС

Комисията ще:

- определи **стратегическите зависимости**, в съответствие със заключенията на Европейския съвет от октомври 2020 г. и с обявеното актуализиране на съобщението за индустриалната политика, и ще предложи мерки за намаляване на тези зависимости;
- определи **стратегическите вериги за създаване на стойност**, по-специално за технологии и приложения, които са от значение за екологичния и цифровия преход, в които химикалите от ключово значение са важни градивни елементи;
- поеме ангажимент заедно със заинтересованите страни да подобри **стратегическите прогнози на Съюза относно химикалите**;
- насърчи **междурегионалното сътрудничество по устойчиви вериги за създаване на стойност в областта на химикалите** чрез интелигентна специализация³⁶, за да се ускори разработването на съвместни инвестиционни проекти;
- насърчи **устойчивостта на доставките на ЕС и устойчивостта на химикалите**, използвани в **основни приложения** в обществото, чрез механизми за финансиране и инвестиции на ЕС³⁷.

2.2. По-силна правна рамка на ЕС за справяне с неотложните проблеми, свързани с околната среда и здравето

Въпреки че подходът на ЕС към управлението на химикалите позволи да се намали експозицията на хората и околната среда на определени проблемни вещества, текущите и възникващите опасения за здравето и околната среда изискват **укрепване на правната рамка**, за да се реагира бързо на научните открития, като тя стане по-последователна, опростена и предвидима за всички участници. Ето защо като **основен стълб за регулиране на химикалите, Регламентът REACH и Регламентът CLP** следва да бъдат укрепени и допълнени с **последователни подходи за оценка на**

³⁶ В рамките на политиката на сближаване на ЕС [интелигентната специализация](#) е ориентиран към местните условия подход.

³⁷ Европейските структурни и инвестиционни фондове, Механизмът за справедлив преход, европейските фондове за стратегически инвестиции, ReactEU, „Хоризонт Европа“, при условие че се спазват правилата за държавната помощ, когато те се прилагат.

управлението на химикали в съществуващото секторно законодателство, по-специално законодателството, което регламентира потребителските продукти.

2.2.1. Защита на потребителите, уязвимите групи и работниците от най-вредните химикали

Потребителите са широко изложени на въздействието на химикали в продуктите, като например играчките и изделията за деца, материалите, предназначени за контакт с храни, козметичните продукти, мебелите и текстилните изделия, а милиони работници в целия ЕС ежедневно влизат в контакт с химически агенти, които могат да бъдат вредни за тях³⁸. Уязвимите групи от населението — деца, бременни жени и възрастни хора, са особено чувствителни към химикали с определени опасни свойства³⁹.

Една от най-големите ползи за здравето от законодателството на ЕС в областта на химикалите през последните десетилетия е намаляването на експозицията на гражданите на канцерогенни вещества. Това стана възможно по-специално благодарение на **превантивния подход в законодателството — „общ подход към управлението на риска“**⁴⁰, което означава, че канцерогенните вещества като цяло са забранени за повечето потребителски продукти и за видове употреба, които водят до експозиция на уязвимите групи от населението, като същевременно се допускат ограничени изключения при ясно определени в закона условия. Този превантивен подход е **по-опростен**, като цяло **по-бърз** и дава **ясни насоки за всички участници** — правоприлагащите органи, промишлеността и ползвателите надолу по веригата — за видовете химикали, по отношение на които промишлеността⁴¹ следва приоритетно да насочи своята **иновационна дейност**.

По-голямата част от химикалите в ЕС обаче понастоящем се регулират за всеки отделен случай и за всяка конкретна употреба⁴². Множество доказателства и притеснения на гражданите обосновават факта, че за най-вредните химикали вариант по подразбиране става **общият подход към управлението на риска, по-специално по отношение на употребата им в потребителски продукти**. Това ще бъде направено постепенно. На първо място, Комисията ще разшири общия подход към управлението на риска, за да гарантира, че потребителските продукти не съдържат химикали, които причиняват рак, генни мутации, засягат репродуктивната или ендокринната система или са устойчиви и биоаккумулиращи. На второ място, Комисията ще започне

³⁸ За химикалите, при които основен риск представлява професионалната експозиция, основна роля играят директивите за здравословни и безопасни условия на труд.

³⁹ [SWD\(2019\) 199](#).

⁴⁰ В законодателната рамка на ЕС за химикалите „общ подход към управлението на риска“ представлява автоматично задействане на предварително определени мерки за управление на риска (напр. изисквания за опаковане, ограничения, забрани и др.) въз основа на опасните свойства на химикала и общите съображения за експозицията (напр. широко разпространена употреба, употреба в продукти, предназначени за деца, експозиция, която трудно може да бъде контролирана). Той се прилага в редица законодателни актове въз основа на специфични съображения (напр. характеристики на опасността, уязвимост на определени групи от населението, неконтролируема или широко разпространена експозиция). [SWD\(2019\) 199](#).

⁴¹ [SWD\(2019\) 199](#).

⁴² „Специфичните оценки на риска“ отчитат опасността, употребата на веществата и свързаните с тях специфични сценарии на експозиция за хората и околната среда, а мерките за управление на риска се задействат въз основа на резултатите от тях. [SWD\(2019\) 199](#).

незабавно всеобхватна оценка на въздействието, за да определи условията и графика за разширяване на обхвата на общия подход по отношение на потребителските продукти, така че той да включва и други химикали, включително химикалите, които засягат имунната, нервната или дихателната система, и химикалите, токсични за конкретен орган.

Разширяването на общия подход ще гарантира, че потребителите, уязвимите групи от населението и природната среда са неизменно защитени, като същевременно се позволява употребата на тези най-вредни химикали, когато се докаже, че тя е от **съществено значение за обществото**. Критериите за основните видове употреба на тези химикали ще трябва да бъдат правилно определени, за да се гарантира съгласувано прилагане в законодателството на ЕС, и по-специално ще вземат предвид нуждите за постигане на екологичния и цифровия преход.

ЗАЩИТА СРЕЩУ НАЙ-ВРЕДНИ ХИМИКАЛИ

Комисията ще:

- разшири обхвата на общия подход към управлението на риска, за да гарантира, че **потребителските продукти**, като например материали, предназначени за контакт с храни, играчки, изделия за деца, козметични продукти, детергенти, мебели и текстилни изделия, не съдържат химикали, които причиняват **рак, генни мутации, засягат репродуктивната или ендокринната система или химикали, които са устойчиви и биоакумулиращи**. Освен това ще започне незабавно всеобхватна оценка на въздействието, за да определи условията и графика за разширяване на обхвата на общия подход по отношение на потребителските продукти, така че той да включва и други вредни химикали, включително химикалите, които засягат **имунната, нервната или дихателната система, и химикалите, токсични за конкретен орган**;
- отдаде също така **приоритет на всички посочени по-горе вещества, които подлежат на ограничения** за всички видове употреба, като ги групира, вместо да ги регулира поотделно, докато бъде въведен общият подход към управлението на риска;
- гарантира безопасността на децата⁴³ по отношение на опасните химикали в **изделия за деца** и други продукти за деца (различни от играчки), за да осигури същото ниво на защита, както при детските играчки, чрез задължителните правни изисквания на Директивата относно общата безопасност на продуктите и ограниченията в Регламента REACH;
- определи **критерии за основни видове употреба**⁴⁴, за да гарантира, че най-вредните химикали са разрешени само ако тяхната употреба е необходима за здравето, безопасността или е от решаващо значение за функционирането на обществото и ако

⁴³ Правото на здраве на децата ще бъде разгледано и в предстоящата стратегия на ЕС за правата на детето.

⁴⁴ Като се вземе предвид определението за „основни видове употреба“ в [Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer](#) (Монреалския протокол за веществата, които разрушават озоновия слой), което бе въведено, за да се направи оценка на това дали употребата на някои химикали действително е необходима, като се има предвид, че приложното поле на химикалите, обхванати от регулаторната рамка на ЕС относно химикалите, е много по-широко от специфичния обхват на химикалите по Монреалския протокол.

няма алтернативи, които да са приемливи от гледна точка на околната среда и здравето. Тези критерии ще направляват прилагането на основните видове употреба във всички съответни законодателни актове на ЕС както за общи, така и за специфични оценки на риска;

- разшири нивото на защита, предоставено на потребителите, така че да обхване и **професионалните ползватели** съгласно Регламента REACH;
- подобри **защитата на работниците**, като в процеса на предстоящата стратегическа рамка за здравословни и безопасни условия на труд набележи допълнителни приоритети за справяне с експозицията на работниците на опасни вещества, в това число като установи най-вредните вещества, за които Комисията ще предложи да се определят гранични стойности на професионална експозиция след провеждането на процеса на консултации в областта на здравословните и безопасни условия на труд. Също така ще засили защитата на работниците, по-специално като предложи да се занижат съществуващите гранични стойности на професионална експозиция за олово и азбест и да се установи задължителна гранична стойност за диизоцианати.

Експозицията на хората и околната среда на **химикали, нарушаващи функциите на ендокринната система, изисква специално внимание**. Тези вещества са все по-свързани със заболявания, които действат чрез хормоналната система⁴⁵. Тяхната употреба нараства, което представлява сериозен риск за човешкото здраве и дивата флора и фауна и носи икономически разходи за обществото. Тъй като хормоните контролират развитието и растежа на мозъка, експозицията на нарушители на функциите на ендокринната система по време на развитието на плода и през пубертета, може да доведе до необратими последици, като някои от тях се откриват едва години по-късно⁴⁶. Въпреки че някои законодателни актове⁴⁷ са в състояние да идентифицират нарушителите на функциите на ендокринната система, регулаторната система на ЕС като цяло е фрагментирана, ограничена и трябва да бъде консолидирана и опростена, за да се гарантира, че нарушителите на функциите на ендокринната система се признават своевременно и че експозицията на хората и околната среда е сведена до минимум. Това изисква възприемането на превантивния общ подход към управлението на риска в цялото законодателство⁴⁸, особено за да се избегне употребата на нарушители на функциите на ендокринната система в потребителските продукти.

НАРУШИТЕЛИ НА ФУНКЦИИТЕ НА ЕНДОКРИННАТА СИСТЕМА

Комисията ще:

- предложи да се установи **правно обвързваща идентификация** на опасностите от нарушителите на функциите на ендокринната система, с оглед на

⁴⁵ Смушанията, свързани с ендокринната система, оказват въздействие по-специално върху функционирането на щитовидната жлеза, имунната система, репродуктивната система и цялостния метаболизъм на човешкото тяло. SWD(2020) 249.

⁴⁶ C. Ganzleben, A. Kazmierczak, [Leaving no one behind – understanding environmental inequality in Europe](#) (Да мислим за всички — разбиране на неравенствата по отношение на околната среда в Европа), 2020 г.

⁴⁷ Регламент REACH; Регламент (ЕО) № 1107/2009 относно пускането на пазара на продукти за растителна защита; и Регламент (ЕС) № 528/2012 относно предоставянето на пазара и употребата на биоциди.

⁴⁸ SWD(2020) 249.

определението на СЗО, въз основа на вече разработените критерии за пестицидите и биоцидите, и тя да се прилага във всички законодателни актове;

- гарантира, че **нарушителите на функциите на ендокринната система биват забранявани в потребителските продукти** веднага щом бъдат идентифицирани, като тяхната употреба ще се разрешава само когато е доказано, че тя е от съществено значение за обществото;
- подобри **защитата на работниците** чрез определяне на нарушителите на функциите на ендокринната система като категория вещества, пораждащи сериозно безпокойство съгласно Регламента REACH;
- гарантира, че **на органите се предоставя** достатъчна и подходяща **информация**, която да позволи идентифицирането на нарушителите на функциите на ендокринната система чрез преразглеждане на изискванията и въвеждане на по-строги изисквания за предоставяне на информация в цялото законодателство;
- ускори разработването и внедряването на **методи за генериране на информация** за нарушителите на функциите на ендокринната система чрез скрининг и изпитване на вещества.

2.2.2. Защита на хората и околната среда от комбинираното въздействие на химикалите

Всекидневно хората и останалите живи организми се излагат на **широк набор от химикали с различен произход**. През последните години бе постигнат значителен напредък при запълването на някои пропуски в знанията относно отражението на комбинираното въздействие на тези химикали. Безопасността на химикалите в ЕС обаче обикновено се оценява на базата на оценка на отделни вещества или в някои случаи на смеси, добавени умишлено за конкретна употреба, без да се взема предвид комбинираната експозиция на множество химикали от различни източници във времето⁴⁹. За хората комбинираното въздействие на химикалите може да се засили в затворена среда. В някои законодателни актове⁵⁰ се изисква оценка на кумулативната експозиция на един и същ химикал от различни източници. Като цяло липсват изрични изисквания за отчитане на въздействието на **случайните смеси**, каквито съществуват понастоящем във връзка със защитата на работниците⁵¹. Законодателството за пестицидите и биоцидите изисква да се вземат предвид кумулативните и синергичните ефекти⁵². По отношение на пестицидите е постигнат напредък в разработването на целева методология и работата ще бъде ускорена, така че съществуващите разпоредби да могат да бъдат изцяло приложени⁵³.

⁴⁹ SWD(2020) 248.

⁵⁰ Напр. законодателството в областта на материалите, предназначени за контакт с храни, и на околната среда; SWD(2020) 248

⁵¹ В Директива 98/24/ЕО на Съвета за опазване на здравето и безопасността на работниците от рискове, свързани с химични агенти на работното място (ОВ L 131, 5.5.1998 г.) се предвижда, че рискът, който представляват химичните агенти взети заедно, се оценява и управлява.

⁵² SWD(2020) 248.

⁵³ Първоначално това ще бъде направено съгласно Регламент (ЕО) № 396/2005 относно максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди, а на втория етап — съгласно Регламента относно продуктите за растителна защита.

За да се реагира адекватно на комбинираното въздействие на химическите смеси, е необходимо последователно да се въведат правни изисквания, за да се гарантира, че рисковете от едновременната експозиция на множество химикали се вземат ефективно и системно под внимание във всички области на политиката, свързани с химикалите. Тъй като понастоящем не е реалистично и икономически осъществимо да се направи конкретна оценка и да се регулира почти безкрайният брой възможни комбинации от химикали, съществува научен консенсус, че въздействието на химическите **смеси трябва да се вземе предвид и да се интегрира по-общо в оценките на рисковете от използването на химикали**⁵⁴. Успоредно с това могат да бъдат доразвити и проучени целеви методологии за конкретни области на политиката.

ХИМИЧЕСКИ СМЕСИ

Комисията ще:

- прецени кой е най-добрият начин за въвеждане в Регламента REACH на **фактор(и) за оценка на смесите** при оценката на химическата безопасност на веществата;
- въведе или подобри съответните разпоредби, за да се вземе предвид **комбинираното въздействие в други имащи отношение законодателни актове**, като например законодателството в областта на водите, добавките в храните, детските играчки, материалите, предназначени за контакт с храни, детергентите и козметичните продукти;
- подобри оценките на **смесите, използвани при производството на тютюневи изделия**, и свързаните с тях изделия с помощта на съществуващите агенции на ЕС⁵⁵, когато това бъде възможно.

⁵⁴ SWD(2020) 248.

⁵⁵ Директива 2014/40/ЕС за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно производството, представянето и продажбата на тютюневи и свързани с тях изделия. *ОВ L 127, 29.4.2014 г.*

2.2.3. Към нулево химическо замърсяване на околната среда

Опасните химикали и тяхното сложно взаимодействие с други стресови фактори за околната среда могат да имат **дългосрочно и широкомащабно екологично въздействие** върху сухоземната и морската среда. Те могат да допринесат за понижаването на устойчивостта на екосистемите, което да доведе до бързо намаляване на животинските популации и в крайна сметка до изчезване на видове⁵⁶, както и до въздействие върху човешкото здраве и благосъстояние, не на последно място чрез евентуалното наличие на замърсители в хранителната верига. Изчислено е, че в ЕС съществуват 2,8 милиона потенциално замърсени терена, главно от обезвреждане и третиране на отпадъци, което представлява значителна екологична опасност за сухоземните и водните екосистеми и засяга плодородието на почвите⁵⁷. С настоящата регулаторна и политическа рамка се полагат усилия това да бъде взето предвид, като тази рамка трябва да бъде укрепена.

ХИМИЧЕСКО ЗАМЪРСЯВАНЕ В ПРИРОДНАТА СРЕДА

Комисията ще:

- предложи нови класове и критерии за опасност в Регламента за CLP за цялостно справяне с токсичността за околната среда, устойчивостта, мобилността и биоаккумуляцията;
- въведе **нарушителите на функциите на ендокринната система, устойчивите, мобилни и токсични и много устойчивите и много мобилни вещества** като категории вещества, пораждащи сериозно безпокойство;
- гарантира, че информацията относно веществата, предоставяна на органите, дава възможност за всеобхватни **оценки на риска за околната среда** чрез засилване на изискванията в цялото законодателство;
- разгледа **въздействието** на производството и употребата на **фармацевтични продукти** върху околната среда в предстоящата стратегия за фармацевтичните продукти за Европа⁵⁸;
- подпомага научноизследователската и развойната дейност за **решения за обеззаразяване** в сухоземна и водна среда;
- засили регулирането на **химичните замърсители в храните**, за да се гарантира високо равнище на защита на човешкото здраве.

Пер- и полифлуороалкилираните вещества (PFAS) изискват специално внимание с оглед на големия брой случаи на замърсяване на почвите и водите, в това число питейната вода⁵⁹, в ЕС и в световен мащаб⁶⁰, на броя на хората, засегнати от широк

⁵⁶ [COM\(2019\) 264](#).

⁵⁷ Европейска комисия, [Status of local soil contamination in Europe](#) (Състояние на локалното замърсяване на почвите в Европа), 2018 г.

⁵⁸ И като продължение на Стратегическия подход на Европейския съюз към фармацевтичните продукти в околната среда, [COM\(2019\) 128](#).

⁵⁹ СЗО, [Keeping our water clean: the case of water contamination in the Veneto Region](#) (Запазване на чистотата на водата: случаят със замърсяването на водите в регион Венето), Италия, 2017 г.

⁶⁰ Проучване, финансирано от Северния съвет на министрите, [The Costs of Inaction. A socioeconomic analysis of environmental and health impacts linked to exposure to PFAS](#) (Цената на бездействието. Социално-

набор от заболявания и на свързаните с това обществени и икономически разходи⁶¹. Ето защо Комисията предлага цялостен набор от действия за **справяне с употребата и замърсяването с PFAS**. Те имат за цел по-специално да се гарантира постепенното прекратяване на употребата на PFAS в ЕС, освен ако не се докаже, че тя е от съществено значение за обществото.

икономически анализ на въздействията върху околната среда и здравето във връзка с експозицията на PFAS), 2019 г.

⁶¹ Разходите, свързани с експозицията на PFAS в Европа, се оценяват между 52 и 84 милиарда евро годишно; пак там.

PFAS⁶²

Комисията ще:

- забрани **всички PFAS** като група в **пожарогасителната пена**, както и в **други употреби**, като тяхната употреба ще се разрешава само когато тя е от съществено значение за обществото;
- приложи **групов подход** спрямо PFAS съгласно съответното законодателство в областта на водите, устойчивите продукти, храните, промишлените емисии и отпадъците;
- отговори на **опасенията във връзка с PFAS в световен мащаб** от трибуната на съответните международни форуми⁶³ и в двустранните политически диалози с трети държави;
- установи **общоевропейски подход** и ще предостави финансова подкрепа в рамките на програмите за научни изследвания и иновации за идентифициране и разработване на **иновативни методики за отстраняване на замърсяването с PFAS** в околната среда и в продуктите;
- предостави финансиране за научните изследвания и иновациите за намиране на безопасни **иновативни решения, които да заместят PFAS**, в рамките на „Хоризонт Европа“.

2.3. Опростяване и консолидиране на правната рамка

Регулаторната рамка на ЕС за оценка на опасностите и риска и за управление на химикалите е **всеобхватна и сложна**. Като цяло законодателството на ЕС в областта на химикалите дава съответните резултати и постига заложените в него цели. Въпреки това редица съществени слабости пречат на законодателството на ЕС в областта на химикалите отново да реализира пълния си потенциал⁶⁴. Ако не се намери бързо решение, рамката ще среща трудности за навременно и ефикасно справяне с настоящото и бъдещото производство и употреба на химикали. Основна амбиция на настоящата стратегия е да се осигури **опростяване на тази рамка и консолидиране и пълно прилагане** на правилата на ЕС относно химикалите.

2.3.1. Едно вещество, една оценка

Сложността на процедурите за оценка представлява специфично предизвикателство за органите и заинтересованите страни. Това може да доведе до несъответствия, бавни процедури, неефективно използване на ресурсите и ненужна тежест.

Комисията ще положи усилия да **опрости** процесите на оценка и да ги **направи по-прозрачни**, за да се намали тежестта за всички заинтересовани страни и да се ускори процесът на вземане на решения, като той стане по-последователен и предвидим. Този процес ще подкрепи и постепенното преминаване от оценка и регулиране на химикалите по вещества към регулирането им по групи.

⁶² За повече подробности вж. SWD(2020) 247.

⁶³ Стокхолмската, Ротердамската и Базелската конвенции и ОИСР.

⁶⁴ [COM \(2019\)264](#).

Оценките на химическата безопасност се иницират съгласно различни законодателни актове, от различни участници и в различни моменти, и се извършват от различни агенции на ЕС⁶⁵, научни комитети⁶⁶, експертни групи или департаменти на Комисията. Заинтересованите страни и широката общественост трудно успяват да следят регулаторните процеси и произтичащите от тях решения. Принципът „Едно вещество — една оценка“ ще гарантира, че **иницирането и определянето на приоритетите** на оценките на безопасността се извършват по координиран, прозрачен и доколкото е възможно синхронизиран начин, като се вземат предвид особеностите на всеки сектор. Когато се предлага оценка в рамките на един законодателен акт, се взема изцяло предвид планирането съгласно други законодателни актове, така че да се гарантират координирани действия. Най-добрият начин да се постигне това е като се вземе за основа успехът, постигнат от инструмента за координация на обществените дейности — съществуващия механизъм в рамките на регламентите REACH и CLP⁶⁷. За да се избегне дублиране на усилията, от ключово значение ще бъде постигането на споразумение на ранен етап относно определянето на проблема, като се отдава предпочитание на оценката по групи вещества със структурни или функционални сходства. Използването на наличните ресурси и експертен опит следва да се оптимизира чрез ясно **разпределение на отговорностите**, както и чрез добро сътрудничество между всички участници.

КООРДИНИРАНЕ И ОПРОСТЯВАНЕ НА ДЕЙСТВИЯТА В ЦЯЛОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ХИМИКАЛИТЕ

Комисията ще:

- използва единен инструмент за координация на обществените дейности, за да

⁶⁵ Европейският орган за безопасност на храните (ЕОБХ), Европейската агенция по химикали (ЕСНА), Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) и Европейската агенция за околната среда (ЕАОС).

⁶⁶ Научният комитет по здравни, екологични и възникващи рискове ([НКЗЕВР](#)), Научният комитет по безопасност на потребителите ([НКБП](#)).

⁶⁷ ЕСНА, [Инструмент за координация на обществените дейности](#).

осигури актуален **преглед на всички планирани и текущи инициативи** в областта на химикалите от страна на органите в цялото законодателство;

- създаде експертна **работна група от държави членки, служби на Комисията и агенции на ЕС**⁶⁸, която да обсъжда инициативи за оценка на опасностите/рисковете във връзка с химикалите в цялото законодателство в областта на химикалите, като се вземат предвид и особеностите на съответния сектор;
- създаде **механизъм за координация** в рамките на Комисията за съгласуване и синхронизиране, доколкото е възможно, на действията в законодателството в областта на химикалите по отношение на идентифицирането/класифицирането на опасностите и оценката на риска, и за съблюдаване на прехода към „едно вещество — една оценка“;
- рационализира използването на експертен опит и ресурси, като предложи на европейските агенции **преразпределянето на техническата и научната работа** в областта на химикалите, извършвана съгласно съответните законодателни актове, включително работата на НКЗЕВР и НКБП⁶⁹;
- направи предложение за укрепване на **управлението на Европейската агенция по химикали** и за повишаване на устойчивостта на нейния модел на финансиране;
- реформира **процедурите за разрешаване и ограничаване по Регламента REACH** въз основа на ключови констатации от практическото му прилагане⁷⁰.

За да се постигне съгласуваност на регулаторните резултати, законодателството на ЕС в областта на химикалите трябва да използва **съгласувана терминология**, по-специално за определянето на химикалите (напр. наноматериали). Оценките на политиката показват също така, че заинтересованите страни невинаги са наясно с наличната информация и че правата за повторна употреба понякога са твърде ограничителни. Те също така подчертават редица недостатъци по отношение на оперативната съвместимост и достъпността на **данните за химикалите**⁷¹. Освен това при оценките на регулаторната безопасност се използват **различни методологии**, които могат да доведат до непоследователни резултати, докато **академичните проучвания** не се използват в достатъчна степен. Различни **правила за прозрачност** се прилагат и по отношение на иницирането и извършването на оценки и използването на данни.

Подходът „едно вещество — една оценка“ има за цел да гарантира, че методологиите стават по-последователни и, доколкото е възможно, хармонизирани. Той се стреми да премахне техническите или административните пречки пред достъпа до данни в съответствие с принципите, че данните следва да **се намират лесно и да са оперативно съвместими, сигурни, споделени и повторно използвани по подразбиране**⁷². Данните ще се предоставят в подходящи формати и инструменти,

⁶⁸ ЕОБХ, ЕСНА, ЕМА и ЕАОС.

⁶⁹ Научният комитет по здравни, екологични и възникващи рискове и Научният комитет по безопасност на потребителите.

⁷⁰ Преглед на REACH, [COM\(2018\) 0116](#).

⁷¹ [COM\(2019\) 264](#).

⁷² В съответствие със [Стратегията на ЕС за данните](#).

напр. IUCLID⁷³ и IPCheM⁷⁴, за да се гарантира оперативната съвместимост. Принципът „Едно вещество — една оценка“ също така ще изгради по-голямо доверие в научната основа на процеса на вземане на решения в ЕС в областта на химикалите, като се базира на важните стъпки, предприети по отношение на прозрачността в сектора на безопасността на храните в ЕС⁷⁵.

МЕТОДОЛОГИИ И ДАННИ

Комисията ще:

- гарантира, че Регламентът CLP е **водещият законодателен акт за класифициране на опасностите** и че той дава възможност на Комисията да инициира хармонизирани класификации⁷⁶;
- преразглежда **определението за наноматериали**⁷⁷ и гарантира последователното му прилагане в цялото законодателство, като използва правно обвързващи механизми;
- разработи **обща платформа за свободно достъпни данни** за химикалите⁷⁸, за да се улесни обменът, достъпът и повторната употреба на информация за химикали, идващи от всички източници;
- насърчи повторното използване и хармонизирането на **граничните стойности**⁷⁹, основани на здравни критерии, по отношение на здравето на човека и околната среда сред лицата, отговорни за оценката и управлението на риска в ЕС, чрез централизиран и поддържан регистър на ЕС;
- установява инструменти и практики, за да гарантира, че съответните **академични данни** са лесно- и бързодостъпни за оценки на безопасността и са подходящи за регулаторни цели;
- даде възможност на органите на ЕС и на националните органи да възлагат **изпитвания и мониторинг на веществата** като част от регулаторната рамка, когато се прецени, че е необходима допълнителна информация⁸⁰;
- премахне **законодателните пречки пред повторната употреба на данни** и ще

⁷³ ЕСНА, [IUCLID](#).

⁷⁴ Европейска комисия, [IPCHEM](#).

⁷⁵ По-специално по отношение на задължителното уведомяване за възложени изследвания и достъпността на всички научни данни и информация, както е определено за прозрачността на оценката на ЕС на риска в хранителната верига. Вж. Регламент (ЕС) 2019/1381 относно прозрачността и устойчивостта на оценката на ЕС на риска в хранителната верига, ОВ L 231, 6.9.2019 г.

⁷⁶ По-специално чрез добавяне на нарушителите на функциите на ендокринната система и PBT/vPvB, оценка на необходимостта от специфични критерии за имунотоксичност и невротоксичност, които понастоящем са под крайните точки на опасност „Специфична токсичност за определени органи“ и „Токсичност за репродукцията“, и при необходимост ги изменят.

⁷⁷ Както е установено в Препоръка 2011/696/ЕС относно определението за наноматериали, ОВ L 275, 20.10.2011 г.

⁷⁸ Като част от Европейското пространство на данни за Зеления пакт, обявено в [Стратегията за данните на ЕС](#).

⁷⁹ Напр. PNEC, DNEL, основани на здравни критерии гранични стойности на професионална експозиция, стандарти за качество на водата, максимален общ дневен прием и др.

⁸⁰ Въз основа на съществуващите практики, като например оценката на веществата по Регламента REACH, списъците за наблюдение съгласно рамката за водите и директивите за подпочвените води, Рамковото изследване на земеползването и земното покритие, HBM4EU и предложеното Европейско партньорство за оценка на риска.

рационализира по-добре потока от данни за химикалите между ЕС и националните органи;

- **разшири обхвата на принципа на свободно достъпните данни и съответните принципи за прозрачност от сектора на безопасността на храните в ЕС до други законодателни актове в областта на химикалите.**

2.3.2. Подход на нулева толерантност към несъответствието

Всички химикали, материали и продукти, произведени в ЕС или пуснати на европейския пазар, трябва изцяло да отговарят на изискванията на ЕС по отношение на информацията, безопасността и околната среда. Въпреки това понастоящем почти 30 % от сигналите за **опасни продукти на пазара** са свързани с рискове, дължащи се на химикали, като почти 90 % от тези продукти идват от държави извън ЕС⁸¹, а **вносните изделия и онлайн продажбите** представляват сериозно предизвикателство. Също така само една трета от регистрационните досиета на химичните вещества, регистрирани от промишлеността съгласно Регламента REACH, отговарят напълно на изискванията за информация⁸². Налице е спешна необходимост да се даде нов тласък на изпълнението и прилагането на законодателството в областта на химикалите, за да се осигури съответствие по отношение на производството и пускането на пазара на химикали, както и на тяхното освобождаване и обезвреждане.

Прилагането на новия Регламент за надзора на пазара⁸³, както и предстоящите мерки за укрепване на митническия съюз на ЕС ще засилят правоприлагането както в рамките на единния пазар, така и по външните граници на ЕС. Комисията обмисля какви допълнителни мерки могат да бъдат въведени, за да се подобри прилагането на Регламента REACH по **границите на ЕС**⁸⁴, както и да се стимулира сътрудничеството с **платформите за онлайн търговия**⁸⁵.

Освен това прилагането на законодателството на ЕС в областта на химикалите не е еднакво ефективно в целия ЕС поради различните възможности и ресурси на национално равнище. Държавите членки трябва да увеличат **капацитета си за правоприлагане** до равнища, на които могат да бъдат ефективни, като дадат възможност да се извлекат ползите от инструментите на ЕС за бързо информиране и

⁸¹ Данни, извлечени от [Портала за безопасност \(Rapex\)](#) на ЕС.

⁸² В прегледа на Регламента REACH Европейската комисия заключи, че несъответствието на регистрационните досиета е ключов въпрос, който възпрепятства напредъка. Междувременно ЕСНА и Комисията разработиха [Съвместен план за действие](#) за засилване на проверките за съответствие на всички регистрационни досиета.

⁸³ Регламент (ЕС) 2019/1020 относно надзора на пазара и съответствието на продуктите, който ще започне да се прилага през юли 2021 г., ОВ L 169, 25.6.2019 г.

⁸⁴ В момента се провежда проучване относно начините за интегриране на изискванията на Регламента REACH в митническите процеси. То ще бъде последвано от оценка на въздействието за определяне на бъдещи варианти.

⁸⁵ Редица онлайн платформи подписаха [Ангажимент за безопасност](#) да изтеглят от своята онлайн продуктова гама всички продукти, докладвани в Портала за безопасност (RAPEX).

предупреждение⁸⁶, да се използват по-добре **цифровите инструменти** за по-бързи действия и да се оптимизират ресурсите, включително на органите за надзор на пазара. Форумът на Европейската агенция по химикали за обмен на информация за правоприлагането⁸⁷ се доказва като ефективно средство за постигане на напредък в хармонизирането на правоприлагането и ще разшири сътрудничеството си със съществуващите **правоприлагащи мрежи**⁸⁸ и органи⁸⁹, за да се избегне дублирането на действия и повиши ефективността.

Текущите дейности са насочени към подобряване на спазването на законодателството в областта на околната среда, свързано с химикалите⁹⁰. Добър пример е **Форумът по спазване на законодателството и управление в областта на околната среда**⁹¹, който обединява органите в областта на химикалите на държавите членки и мрежите за правоприлагане в областта на околната среда⁹². С предстоящия **план за действие за нулево замърсяване** ще бъдат предприети допълнителни конкретни действия за контрол на химическото замърсяване.

Действията за предоставяне на повече **права на потребителите и организациите на потребителите** също ще бъдат от ключово значение, тъй като тяхното поведение е мощен двигател за промени в промишлеността и за гарантиране на спазването на законодателството. Това ще бъде постигнато чрез прилагане на **правилата за защита на потребителите**⁹³.

НУЛЕВА ТОЛЕРАНТНОСТ ПРИ НЕСЪОТВЕТСТВИЕ

Комисията ще:

- укрепи принципите „няма данни, няма пазар“ и „замърсителят плаща“ съгласно Регламента REACH, по-специално като изиска **съответствие на всички регистрационни досиета** и отмени регистрационните номера в случай на несъответствие;
- предложи да ѝ се възложи задължението за извършване на **одити в държавите членки**, когато е уместно, за да се гарантира спазването и прилагането на законодателството в областта на химикалите, по-специално на Регламента

⁸⁶ RAPEX и RASFF са инструменти, които информират потребителите и органите на държавите членки в случай на продукти, представляващи риск; [Safety gate for consumers](#) (Портал за безопасност за потребители).

⁸⁷ [Форумът за обмен на информация за прилагането \(Форумът\)](#) представлява мрежа от органи, отговарящи за прилагането на регламентите REACH, CLP, PIC, POP и регламентите за биоцидите.

⁸⁸ Напр. Комитетът на старшите инспектори по труда (КСИТ) (здравословни и безопасни условия на труд), експертната група PARCS (митници), мрежата IMPEL (отпадъци и промишлени емисии).

⁸⁹ Т.е. органите за надзор на пазара, занимаващи се със законодателството в областта на химикалите, обхващащо Регламента REACH, козметичните продукти, биоцидите, митническите органи, органите за защита на потребителите и агенциите като ЕСНА.

⁹⁰ Напр. законодателството относно отпадъците и промишлените емисии.

⁹¹ Европейска комисия, [Форум по спазване на законодателството и управление в областта на околната среда](#).

⁹² Мрежата IMPEL (инспектори), мрежата EnvCrimeNet (полиция), мрежата ENPE (прокурори) и форумът EUFJE (съдии).

⁹³ Механизмът за представителни иски би могъл да се използва за представяне на колективни иски в случай на нарушения на правни инструменти на ЕС, COM(2018) 0184 final.

REACH, като при необходимост да се използват процедури за нарушение;

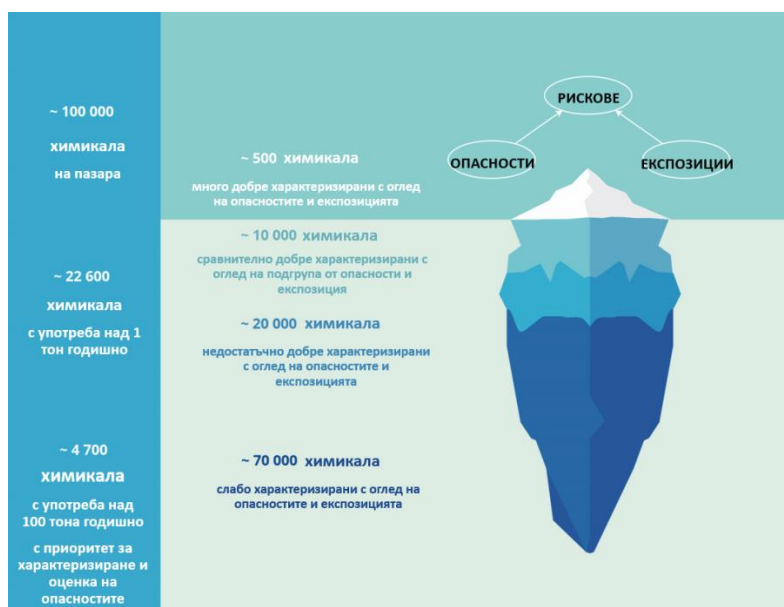
- насочи вниманието към **области, за които се знае, че са с висок риск от несъответствие**, по-специално онлайн продажбите, вносните изделия, класификацията и етиктирането и ограниченията;
- разшири обхвата на действие на Европейската служба за борба с измамите за **координация и разследване** с цел справяне с разпространението на незаконни химични продукти в ЕС⁹⁴;
- подпомага държавите членки да дават приоритет на **интегрираното правоприлагане** чрез проверки съгласно различни законодателни актове;
- осигури **хармонизиран отговор в целия ЕС и координиран обмен на информация** относно прилагането на законодателството в областта на химикалите чрез засилено използване на съответните ИТ платформи на Комисията;
- разгледа възможността за **употребата на цифрови инструменти** в подкрепа на надзора на пазара и митническите органи, както и за подобряване на съответствието на продуктите, съдържащи химикали, продавани онлайн на европейските потребители;
- насърчи държавите членки да използват Механизма за възстановяване и устойчивост за инвестиране в **укрепването на инфраструктурите за надзор на пазара** и цифровизацията;
- въведе — съгласно Регламента за надзор на пазара⁹⁵ — **единни условия и честота на проверките** за определени продукти, при които непрекъснато са налице специфични рискове или сериозни нарушения на приложимото законодателство на Съюза за хармонизация.

2.4. Всеобхватна база от знания за химикалите

Доброто управление на химикалите в Европа зависи от способността на ЕС и неговите държави членки да вземат **решения въз основа на солидни, подходящи и актуални знания**. В продължение на няколко десетилетия в ЕС бе натрупана база знания на световно равнище за свойствата на химикалите и рисковете от тях, благодарение по-специално на работата, извършена от неговите научни органи, като тази база знания е широко използвана и в други части на света. Въпреки това органите трябва да придобият още много знания за характерните свойства на голяма част от химикалите, между които полимери и химикали, които не се произвеждат в големи количества. Освен това знанията за видовете употреба и експозицията са разпокъсани, като сред причините за това е, че се разчита на промишлеността да предоставя точна информация. Самият брой химикали на пазара представлява огромно предизвикателство, свързано със знанията, и очакваното бъдещо нарастване на производството и употребата на химикали рискува да разшири още повече „непознатата територия на рисковете, породени от химикали“.

⁹⁴ Като се води от правилата за административна взаимопомощ по митнически въпроси.

⁹⁵ Регламент (ЕС) 2019/1020 относно надзора на пазара и съответствието на продуктите.

Фигура: Непознатата територия на рисковете, породени от химикали, ЕАОС⁹⁶

2.4.1. Подобряване на наличността на данни за химикалите

ЕС все още **не разполага с всеобхватна информационна база за всички вещества**, пускани на пазара, и за техния цялостен отпечатък върху околната среда, включително въздействието им върху климата, като това възпрепятства правилното управление на химикалите и продуктите и не дава възможност за пълна оценка на устойчивостта. По-специално **полимерите**, които са основните градивни елементи на пластмасите, не подлежат на регистрация по Регламента REACH. Освен това информацията, която се изисква за веществата в **малки и средни количества** съгласно Регламента REACH, не позволява напълно да се идентифицират вещества с критични опасни свойства. Засилването на изискванията за информация относно канцерогенността на веществата и относно други критични опасности на всички равнища на производство играе основна роля за успешната борба срещу заболявания като рака⁹⁷. Освен това е необходимо да се подобрят⁹⁸ ефикасността и ефективността на процедурите за оценка по Регламента REACH.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

Комисията ще:

- предложи разширяване на обхвата на задължението за регистрация по Регламента REACH, така че да обхване някои **полимери**, поражащи безпокойство;
- оцени най-добрите начини за въвеждане на изисквания за предоставяне на информация съгласно Регламента REACH относно цялостния **отпечатък върху околната среда** на химикалите, включително относно емисиите на парникови газове;

⁹⁶ ЕАОС, [Европейската околна среда — състояние и перспективи](#), 2020 г.

⁹⁷ Преглед на Регламента REACH, [COM \(2018\) 0116](#)

⁹⁸ Пак там.

- измени изискванията за предоставяне на информация по Регламента REACH, за да се даде възможност за ефективно **идентифициране на вещества с критични опасни свойства**, в това число въздействие върху нервната и имунната система;
- измени изискванията за предоставяне на информация по Регламента REACH, за да се даде възможност за **идентифициране на всички канцерогенни вещества**, произведени или внесени в ЕС, независимо от обема.

2.4.2. Засилено взаимодействие между химията и съответните политики

Положени са значителни усилия за подобряване на **научното разбиране на въздействието на химикалите** върху здравето и околната среда⁹⁹. Мониторингът на наличието на химикали в човешкия организъм и в екосистемите е от ключово значение за по-доброто разбиране на тяхното въздействие и следва да бъде допълнително насърчаван, включително, за да се разберат връзките между химикалите и пола¹⁰⁰. В сътрудничество с държавите членки Комисията ще **продължи да насърчава научноизследователската дейност и (био)мониторинга**, за да разбере и предотврати свързаните с химикалите рискове, както и да стимулира **иновациите в областта на оценката на риска от химикалите и регулаторните науки** посредством бъдещата си рамкова програма за научни изследвания и иновации.

Въпреки стриктната политика на ЕС за **защита на животните, използвани за научни цели**, приета преди 10 години, чиято крайна цел е пълна замяна на изпитванията върху животни, за изпитванията в областта на химикалите¹⁰¹ все още системно се използват животни. **Изпитванията за безопасност и оценката на риска от химикали** трябва да бъдат иновативни, за да се намали зависимостта от изпитвания върху животни, но също така и за да се подобрят качеството, ефикасността и бързината на оценките на опасностите и рисковете от химикали.

ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ НАУКАТА И СЪОТВЕТНИТЕ ПОЛИТИКИ

Комисията ще:

- установи и актуализира **програма за научни изследвания и иновации в областта на химикалите**, ръководена от координационна група на равнище ЕС, която също така ще насърчава въвеждането в нормативната уредба на

⁹⁹ От 2000 г. насам Европейската комисия е предоставила финансиране в размер на над 800 милиона евро за научноизследователски проекти, занимаващи се с опасностите и рисковете, свързани с химикалите.

¹⁰⁰ Въпреки че създателите на политики започват да разбират ролята, която има доброто управление на химикалите за икономическото и социалното развитие, съществува и значителна връзка между пола и химикалите, но все още не са налични достатъчно конкретни данни по пол. ПРООН, [Chemicals and Gender](#) (Химикалите и полът), 2015 г.

¹⁰¹ Директива 2010/63/ЕС. През 2017 г. в ЕС са проведени над 230 000 изпитвания върху животни, за да се изпълнят изискванията на законодателството в областта на химикалите; Работен документ на службите на комисията, [SWD \(2020\)10](#)

результатите от научните изследвания;

- насърчи мултидисциплинарните научни изследвания и цифровите иновации за **авангардни инструменти, методи и модели и ще стимулира капацитета¹⁰² за анализ на данни** отново с цел премахване на изпитванията върху животни;
- осигури финансова подкрепа за **капацитета за (био)мониторинг на човешкия организъм и околната среда в целия ЕС**, в допълнение към инициативите¹⁰³ за мониторинг на екосистемите;
- разработи **система на ЕС за ранно предупреждение и действие по отношение на химикалите¹⁰⁴**, за да се гарантира, че политиките на ЕС ще вземат предвид нововъзникващите рискове, породени от химикали, веднага щом бъдат установени чрез мониторинг и научни изследвания;
- разработи **рамка от показатели** за мониторинг на факторите и въздействията на химическото замърсяване и за измерване на ефективността на законодателството в областта на химикалите¹⁰⁵.

2.5. ЕС като пример за добро управление на химикалите в световен мащаб

Производството, употребата и търговията с химикали нарастват във всички региони на света. През 2018 г.¹⁰⁶ световният оборот на химикали беше оценен на 3,347 милиарда евро, а до 2030 г. се очаква производството да се удвои. Отраслите с интензивно използване на химикали като строителството, автомобилостроенето и електрониката също бележат ръст, което увеличава търсенето на химикали и създава възможности, но и рискове¹⁰⁷. Въпреки че приносят му към заболяемостта в световен мащаб все още се подценява¹⁰⁸, химическото замърсяване е признато за заплахата за правото на достоен живот, особено за децата¹⁰⁹, и по-специално в държавите¹¹⁰ с ниски и средни доходи.

През 2015 г. международната общност поднови ангажимента си за постигане на целта за добро управление на химикалите в световен мащаб до 2020 г.¹¹¹, което също е

¹⁰² Напр. прогнозна токсикология или виртуални човешки платформи.

¹⁰³ Напр. инициативи за мониторинг съгласно законодателството на ЕС в областта на околната среда и схеми за мониторинг като [LUCAS](#), [EMBAL](#), бъдещата обсерватория на ЕС за почвите и мониторинга на опрашители в ЕС.

¹⁰⁴ Във връзка с текущи инициативи като Портала за безопасност (RAPEX).

¹⁰⁵ Тя ще се базира на съществуващи инициативи и показатели, но ще бъде част от по-широка рамка за мониторинг и перспективи за нулево замърсяване в контекста на предстоящата Осма програма за действие за околната среда и ще допринесе за [прегледа на изпълнението на политиките в областта на околната среда](#).

¹⁰⁶ Европейски съвет по химическа промишленост (CEFIC), [Facts and Figures Report](#) (Доклад „Факти и цифри“), 2020 г.

¹⁰⁷ UNEP, [Global Chemicals Outlook II](#) (Глобални перспективи за химикалите II), 2019 г.

¹⁰⁸ [The Lancet Commission on health and pollution](#), 2017 г.

¹⁰⁹ Комитет за правата на човека, Общ коментар № 36 относно правото на живот, 2018 г.

¹¹⁰ UNEP, [Global Chemicals Outlook II](#) (Глобални перспективи за химикалите II), 2019 г.

¹¹¹ Въз основа на целта на SAICM за 2006 г., цел 12.4 от Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие гласи: „До 2020 г. да се постигне екологосъобразно управление на химикалите и всички отпадъци през целия им жизнен цикъл в съответствие с договорените международни рамки и значително да се намали отделянето им във въздуха, водите и почвите с цел да се сведе до минимум неблагоприятното им въздействие върху здравето на човека и околната среда“.

съществен междусекторен елемент за постигане на по-голяма част от останалите **цели за устойчиво развитие**. Въпреки значителните постижения на всички равнища, напредъкът все още е бавен и недостатъчен и този международен ангажимент не е изпълнен¹¹². **Необходимо е осъзнаването на нуждата от спешни действия**. Европейският съюз може да играе водеща роля за отстояване и насърчаване на високи стандарти в световен мащаб и трябва да го направи.

2.5.1. Укрепване на международните стандарти

Вече е налице голямо разнообразие от международни, регионални и национални инструменти и мерки, свързани с доброто управление на химикалите и отпадъците. **Управлението в световен мащаб обаче продължава да е изключително фрагментирано**, а стандартите и тяхното спазване се различават значително в отделните държави. Така например към 2018 г. повече от 120 държави не бяха приложили Глобалната хармонизирана система за класифициране и етикетирание на химикали¹¹³. Тази фрагментираност възпрепятства цялостното въздействие и ефективността на съществуващите организации, програми и инициативи.

Необходими са глобални стратегически общи и конкретни цели за **амбициозна международна рамка**, която да се справи с настоящата фрагментираност и да насърчи съгласувани политики и действия от страна на всички съответни международни организации¹¹⁴, правителства и заинтересовани страни, включително промишлеността. Обновеният **Стратегически подход за международно управление на химикалите** е основното многостранно споразумение, което ще позволи да се осигури изцяло доброто управление на химикалите през целия им жизнен цикъл. Въпреки че е важно да се използват съответните международни стандарти, ръководства и методологии при разработването на правилата на ЕС, освен ако те са неефективни или неподходящи, от основно значение е също така доброто управление на химикалите и отпадъците **да бъде включено** в работните програми на всички съответни международни организации¹¹⁵. Това ще позволи на ЕС да насърчава последователни политики и действия в рамките на Програмата на ООН до 2030 г. в съответствие с международните ангажименти на ЕС.

ВОДЕЩА РОЛЯ В МЕЖДУНАРОДЕН ПЛАН

ЕС ще:

- **засили международната си подкрепа** за постигане на общите и конкретните цели на Програмата до 2030 г. за доброто управление на химикалите, по-специално като играе водеща роля и насърчава прилагането на **съществуващите международни инструменти**¹¹⁶, както и на стандартите на ЕС в световен мащаб;

¹¹² UNEP, [Global Chemicals Outlook II](#) (Глобални перспективи за химикалите II), 2019 г.

¹¹³ Пак там.

¹¹⁴ Напр. UNEP, СЗО, МОТ, ПРООН, Световната банка, ОИСР, SAICM, многостранни споразумения в областта на околната среда.

¹¹⁵ По-специално участващите организации в Междурегистрационната програма за добро управление на химикалите (IOMC).

¹¹⁶ По-специално Стокхолмската и Ротердамската конвенции и Конвенцията Минамата.

- положи усилия за приемането на **глобални стратегически общи и конкретни цели** за доброто управление на химикалите и отпадъците след 2020 г., които да отразяват подходите, свързани с жизнения цикъл на химикалите, в съответствие с глобалните цели за биологичното разнообразие за периода след 2020 г.;
- насърчи заедно с промишлеността прилагането на Глобалната хармонизирана система за класифициране и етикетирание на химикали (GHS на ООН), като средство за **идентифициране на опасностите от химикали** и за информиране на операторите, работниците и потребителите;
- предложи въвеждането, адаптирането или изясняването на **критериите/класовете на опасност** в GHS на ООН¹¹⁷;
- насърчи разработването на **общи стандарти и иновативни инструменти за оценка на риска** в международен план, особено в сътрудничество с ОИСР, и ще насърчи тяхното използване в международни рамки, наред с другото, за да се направи още една стъпка към премахването на изпитвания върху животни.

2.5.2. *Насърчаване на стандарти за безопасност и устойчивост извън ЕС*

Докато **световното производство на химикали** се очаква да се удвои до 2030 г., прогнозираният световен дял на химическата промишленост на ЕС се очаква да намалее до около 10,7 %¹¹⁸. Голяма част от очаквания ръст на химическото производство ще се пренасочи към развиващите се страни и икономиките в преход. Законодателството на ЕС в областта на химикалите постави **ЕС като лидер** в здравните и екологичните стандарти, приложими при управлението на химикалите, и настоящата стратегия има за цел да даде тласък на водещата роля на ЕС в производството и използването на устойчиви химикали. ЕС трябва да възползва от своите силни позиции на световната сцена и да подкрепи безопасните и устойчиви подходи още при проектирането в световен мащаб, за да се изравнят възможностите за конкурентоспособност и да се увеличи пазарният дял на дружествата, които произвеждат и използват безопасни и устойчиви химикали.

Необходими са също така по-тясно международно сътрудничество и координация. Комисията се ангажира да подкрепя **капацитета на държавите — партньори на ЕС**, да изпълняват международните си задължения съгласно международните инструменти в областта на химикалите и да приемат и прилагат **високи екологични, здравни и социални стандарти**. Външната дейност на ЕС ще насърчава и интегрира доброто управление на химикалите през техния жизнен цикъл и прехода към нетоксична и кръгова икономика като съществени междусекторни елементи за устойчиво развитие и като взема предвид съгласуваността на политиките за развитие.

И на последно място, споделянето на **базата знания** на ЕС е важно за подпомагане на развиващите се държави, но и за осигуряване на взаимното приемане на данни между държавите от ОИСР и други съответни държави. Това е от ключово значение, за да се

¹¹⁷ Въвеждане на нови критерии/класове на опасност за PBT/vPvB, наземната токсичност, нарушителите на функциите на ендокринната система, устойчивостта и мобилността; адаптиране на съществуващите критерии въз основа на научните познания и напредъка, наред с другото, за да се вземат предвид алтернативните методи и да се изяснят критериите за мутагенност при зародишни клетки.

¹¹⁸ Европейски съвет по химическа промишленост (CEFIC), [Facts and Figures Report](#) (Доклад „Факти и цифри“), 2020 г.

избягва дублиране на усилията, да се пестят ресурси и да се подкрепят международните стандарти. Съществуващата база от знания и **опитът на агенциите на ЕС** в рамките на техния мандат и ресурси също ще бъдат от полза за международните политики и за водещата роля на ЕС.

СЪТРУДНИЧЕСТВО С ТРЕТИ ДЪРЖАВИ

ЕС ще:

- насърчи доброто управление на химикалите чрез международно сътрудничество и партньорства в рамките на **двустранни, регионални и многостранни форуми**, включително чрез сътрудничество с Африка¹¹⁹, както и със съседни държави и други партньори, за да подкрепи техния капацитет за оценка и управление на химикалите по надежден начин;
- даде пример и, в съответствие с международните ангажименти, ще гарантира, че **опасните химикали, забранени в Европейския съюз, не се произвеждат за износ**, включително чрез изменение на съответното законодателство, ако и когато това е необходимо;
- насърчи **надлежната проверка** на производството и употребата на химикали в рамките на предстоящата инициатива за устойчиво корпоративно управление;

3. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Настоящата стратегия е възможност за **съчетаване на обществената стойност на химикалите с ограниченията на планетата и човешкото здраве**, както и за **подпомагане на промишлеността** при производството на безопасни и устойчиви химикали. Тя дава и възможност да се отговори на легитимния стремеж на гражданите на ЕС за високо равнище на защита от опасни химикали и да се популяризира промишлеността на ЕС като световен лидер в производството и употребата на безопасни и устойчиви химикали.

Настоящата стратегия представлява необходимата първа стъпка към постигането на **амбицията на Европа за нулево замърсяване** и свързаните с нея цели, определени в стратегията за биологичното разнообразие и стратегията „От фермата до трапезата“, поставя основите на предстоящия план за действие за нулево замърсяване и допринася за успеха на европейския план за борба с рака. Стратегията също така допълва европейската промишлена стратегия¹²⁰, плана за възстановяването на Европа¹²¹, плана за действие за кръговата икономика и други стратегии и инициативи в рамките на Европейския зелен пакт, като например стратегията за фармацевтичните продукти, стратегията за водород и инициативата за акумулаторните батерии.

Обявените в настоящата стратегия нови законодателни инициативи ще бъдат подкрепени от инструментите на Комисията за по-добро регулиране. Законодателните предложения, включително прегледът на Регламента REACH по възможно най-целенасочен начин, ограничен до постигането на целите на настоящата стратегия, ще

¹¹⁹ Към всеобхватна стратегия с Африка, JOIN(2020)4.

¹²⁰ [COM/2020/102](#)

¹²¹ [COM/2020/456](#)

бъдат направени въз основа на обществени консултации и ще бъдат подложени на всеобхватни оценки на въздействието, включително анализи на това как са засегнати малките и средните предприятия (МСП) и как се стимулират или възпрепятстват иновациите.

Комисията приканва Европейския парламент и Съвета да одобрят настоящата стратегия и да допринесат за нейното изпълнение. Комисията координирано ще информира гражданите и заинтересованите страни по въпросите от настоящата стратегията, за да ги насърчи да вземат активно участие.